

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Bydgoszczy

LBY. 410.016.01.2021

Pan
Zdzisław Gawroński
Prezes Zarządu
Zakładu Usług Komunalnych Łysomice
Spółka z o.o. w Gostkowie
Gostkowo 21E,
87-148 Łysomice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/102 Gospodarowanie zasobami wodnymi przez przedsiębiorstwa wodociągowe w gminach wiejskich

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Usług Komunalnych Łysomice Spółka z o.o. w Gostkowie ¹ Gostkowo 21E, 87-148 Łysomice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zdzisław Gawroński, Prezes Zarządu ² - od 10 maja 2019 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił Janusz Czaplewski.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań. 2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. 3. Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019 – 2021 (do czasu zakończenia kontroli ³) oraz dowody sporządzone przed lub po okresie objętym kontrolą mające związek z kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontrolerzy	1. Artur Gackowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/79/2021 z 1 czerwca 2021 r. 2. Karol Sobieszczyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/90/2021 z 14 lipca 2021 r.

(akta kontroli str. 1-4)

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Przyjęta w Zakładzie struktura organizacyjna oraz liczba pracowników umożliwiły realizację zadań związanych z zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków. Ustalenia kontroli wskazują, że zadania te realizowano jednak w stopniu niewystarczającym. Tylko jeden pracownik posiadał wykształcenie związane z ochroną środowiska, a osoby funkcyjne nie zgłaszały potrzeby i nie brał udziału w szkoleniach z tego zakresu. Zakład posiadał uchwalony przez Radę Gminy Łysomice regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Przez cały kontrolowany okres Spółka posiadała zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, jednak pozwolenia wodnoprawne dla dwóch ujęć wody wygasły w kwietniu i lipcu 2018 r., a kolejne uzyskano dopiero w kwietniu i maju 2020 r. W związku z tym Spółka ponosiła opłaty podwyższone za usługi wodne polegające na poborze wód podziemnych bez

¹ Dalej: „Zakład”, „Spółka” lub „ZUK”.

² Dalej: „Prezes”.

³ Czynności kontrolne zakończono 9 września 2021 r.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. dalej: „ustawa o NIK”.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

wymaganego pozwolenia wodnoprawnego. Terminowo złożono wniosek o zatwierdzenie taryfy, jednak z uwagi na zgłaszane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie⁶ uwagi do projektu, do dnia zakończenia kontroli⁷ Zakład nie posiadał zatwierdzonej taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. Terminowo realizowano obowiązki w zakresie statystyki publicznej jednak przesłane sprawozdania M-06 prezentowały dane, które nie odzwierciedlały stanu faktycznego. Stwierdzone nieprawidłowości polegały m.in. na:

- braku dokonywania obowiązkowych przeglądów sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wynikających z art. 62 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁸, braku dostosowania ewidencji finansowej do wymogów art. 20 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁹,
- opóźnień w przekazywaniu Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Toruniu¹⁰ sześciu spośród 13 badanych sprawozdań z badania wody, w których odnotowano przekroczenia parametrów,
- niewywiązywaniu się z obowiązku określonego w § 6 pkt. 1 lit. c rozporządzenia Ministra Zdrowia z 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹¹ i niewykonywaniu badań wody po awariach sieci wodociągowej.

Jednocześnie NIK pozytywnie ocenia przestrzeganie obowiązków związanych z funkcjonowaniem strefy ochronnej w miejscowości Świerczyny, w tym z odpowiednim oznaczaniem stref, a także przestrzeganiem obowiązujących zakazów, ograniczeń i nakazów. Pomimo braku ustanowienia strefy ochronnej, taki sam stan faktyczny stwierdzono na trzech studniach ujęcia wody w Gostkowie. Ponadto Zakład prowadził nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę m.in. poprzez systematyczne sprawdzanie w ramach kontroli wewnętrznej jakości wody, a także poprzez kontrolę urządzeń wodociagowych. W związku z tym zlecał badania jakości wody uprawnionym to tego laboratorium, a po stwierdzeniu przekroczenia parametrów wody, podejmował niezwłocznie działania do przywrócenia wymaganej jej jakości.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹² kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań.

Opis stanu faktycznego

1.1. ZUK powstał 30 grudnia 2016 r. z przekształcenia samorządowego zakładu budżetowego w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością¹³. Przedmiotem działalności było wykonywanie zadań o charakterze użyteczności publicznej m.in.

⁶ Dalej: „PGW WP”.

⁷ Tj. na dzień 9 września 2021 r.

⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm., dalej: „prawo budowlane”.

⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028, dalej: „ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu”.

¹⁰ Dalej: „PPIS”.

¹¹ Dz. U. z 2017 r. po. 2294, dalej: „rozporządzenia w sprawie jakości wody”.

¹² Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ Na podstawie uchwały Nr XXX/151/2016 Rady Gminy Łysomice z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie likwidacji zakładu budżetowego o nazwie Gminny Zakład Komunalny w Gostkowie w celu jego przekształcenia w spółkę prawa handlowego.

w zakresie wodociągów, zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych.

(akta kontroli str. 223-242)

W strukturze organizacyjnej wyodrębniono m.in. Kierownika Zakładu oraz Działu: Wodociągów i Kanalizacji, na czele których stali brygadziści. Łącznie w obu działach zatrudnionych było 12 osób¹⁴. Brygadzysta działu wodociągów¹⁵ posiadał zakres obowiązków z 2 stycznia 2003 r. pomimo, że 1 lutego 2017 r. zmienił stanowisko pracy z dyspozytora na brygadzystę. Kierujący Działem kanalizacji¹⁶ posiadał zakres obowiązków z 2014 r. pomimo, że 5 stycznia 2018 r. zmienił stanowisko pracy z konserwatora na brygadzystę. Prezes podał, że powodem było przeoczenie. Żaden z brygadzystów nie posiadał wykształcenia związanego z szeroko pojętą tematyką wodociągów i kanalizacji¹⁷. Nie brali oraz nie wnioskowali o udział w szkoleniach z tego zakresu. Kierownik Zakładu¹⁸ był z wykształcenia inżynierem budownictwa i ukończył kurs „aktualizacja warunków przyłączenia do sieci w świetle nowych regulaminów dostarczania wody i odprowadzania ścieków”. W ocenie Kierownika Zakładu jak i Brygadzysty Działu Wodociągów¹⁹ powierzone im zadania pozwalały na rzetelne wywiązywanie się z obowiązków.

(akta kontroli str. 212-222, 770-774)

1.2. [...] ²⁰

Prezes podał, że przyczynami niepodłączenia do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej wszystkich mieszkańców gminy były czynniki ekonomiczne i brak zainteresowania mieszkańców. Zakład nie posiadał wiedzy dotyczącej liczby nieruchomości, dla których istniała fizyczna możliwość podłączenia się do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Spółka co roku wydawała ok. 200 warunków technicznych na podłączenie się do sieci.

(akta kontroli str. 243-248, 349-351, 385)

Dane zawarte w sprawozdaniach nie odzwierciedlały faktycznego stanu – co opisano w punkcie 20 obszaru II wystąpienia.

1.3. Spółka posiadała zezwolenie na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków wydane 30 grudnia 2016 r.²¹ przez Wójta Gminy Łysomice.

(akta kontroli str. 80-84)

1.4. Na terenie działania Spółki funkcjonowały dwa ujęcia wody: w Gostkowie oraz w Świerczynach. Pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód polegające na poborze wód podziemnych w Gostkowie wydane przez Starostę Toruńskiego wygasło 30 kwietnia 2018 r., a pozwolenie dla ujęcia w Świerczynach wygasło 24 lipca 2018 r. Kolejne pozwolenia wodnoprawne dla tych ujęć zostały wydane przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Toruniu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie²² odpowiednio 17 kwietnia 2020 r.²³ i 11 maja 2020 r.²⁴.

¹⁴ Siedem w Dziale wodociągów i pięć w Dziale kanalizacji.

¹⁵ Zatrudniony w 2001 r.

¹⁶ Zatrudniony w 2014 r.

¹⁷ Np. ukończone studia na kierunku inżynieria i gospodarka wodna, ochrona środowiska, inżynieria środowiska.

¹⁸ Zatrudniony 1 stycznia 2020 r.

¹⁹ Z uwagi na chorobę Brygadzysty Działu Kanalizacji nie pobrano od niego wyjaśnień.

²⁰ Na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (j.t. Dz. U. z 2020 r. poz. 2176) w zw. z art. 10 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (j.t. Dz. U. z 2022 r. poz. 459).

²¹ Wydane na czas nieoznaczony.

²² Dalej „Zarząd Zlewni Toruń”.

²³ Na podstawie pisma z 10 października 2019 r. zmienionego pismem z 27 listopada 2019 r.

²⁴ Na podstawie pisma z 10 października 2019 r. zmienionego pismem z 27 listopada 2019 r.

(akta kontroli str. 25-43)

1.5. 17 września 2019 r. Dyrektor Zarządu Zlewni w Toruniu, przesłał do Spółki informacje ustalające wysokość opłaty podwyższonej za korzystanie z usługi wodnej bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, za II i III kwartał 2018 r. i II kwartał 2019 r. Wysokość opłaty wynosiła odpowiednio: 12 128 zł²⁵; 13 265 zł²⁶ i 6 975 zł²⁷. Zobowiązanie uregulowano w październiku 2019 r.

(akta kontroli str. 52-62, 812-815)

Ścieki z Gminy Łysomice były przekazywane do oczyszczalni ścieków w Toruniu²⁸, która posiadała pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie ścieków z oczyszczalni do środowiska: decyzja²⁹ Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego z 14 stycznia 2015 r.

(akta kontroli str. 764-766)

1.6. Zakład 11 czerwca 2018 r. przedłożył Radzie Gminy Łysomice projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, który uchwałą Nr L/282/2018³⁰ z 8 października 2018 r.³¹ został przyjęty. Regulamin zawierał wymagania określone w art. 19 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu.

(akta kontroli str. 44-51, 63-74)

1.7. W Zakładzie nie opracowano „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych”. Prezes podał, że w związku z trudną sytuacją finansową, ZUK nie planuje budowy urządzeń wodociagowych lub kanalizacyjnych i zgodnie z art. 21 ust. 7 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu, Spółka nie opracowała takiego planu.

(akta kontroli str. 7-24)

W kontrolowanym okresie wysokość przychodów w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę, wynosiła: w 2019 r. – 1 656 128,46 zł; w 2020 r. – 1 627 953,89 zł; w miesiącach styczeń – maj 2021 r. – 608 240,45 zł. Analogicznie wysokość kosztów: w 2019 r. – 2 131 636,87 zł; w 2020 r. – 1 438 899,25 zł, w miesiącach styczeń – maj 2021 r. – 532 099,99 zł.

Z kolei wysokość przychodów w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków wynosiła: w 2019 r. – 1 521 311,49 zł; w 2020 r. – 1 586 512,14 zł, w miesiącach styczeń – maj 2021 r. – 678 438,69 zł, a kosztów w: 2019 r. – 1 891 628,47 zł, 2020 r. – 2 462 002,95 zł, I - V 2021 r. – 1 025 185,90 zł.

ZUK nie pozyskiwał żadnych środków zewnętrznych w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

(akta kontroli str. 7-24)

1.8. Do 26 kwietnia 2021 r. obowiązywała taryfa zatwierdzona Decyzją nr GD.RET.070/244/D/2018.SB Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku³² z dnia 26 kwietnia 2018 r.

(akta kontroli str. 7-24)

²⁵ 12 125 zł za pobór wód podziemnych i 3 zł za odprowadzanie ścieków.

²⁶ 13 260 zł za pobór wód podziemnych i 5 zł za odprowadzanie ścieków.

²⁷ 6 965 zł za pobór wód podziemnych i 10 zł za odprowadzanie ścieków.

²⁸ Na podstawie umowy nr 20057/2018/910017066 z 30 stycznia 2018 r.

²⁹ Sygn. ŚG-IV.7322.60.2014 r., ważna do 30 grudnia 2024 r.

³⁰ Regulamin opublikowany w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko Pomorskiego, poz. 5126 z 12 października 2018 r.

³¹ W sprawie przyjęcia regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie gminy Łysomice.

³² Dalej „Dyrektor RZGW”.

20 stycznia 2021 r. Prezes ZUK wystąpił do RZGW w Gdańsku z wnioskiem o zatwierdzenie taryfy³³ za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie gminy Łysomice na okres trzech lat. Decyzją z 29 marca 2021 r.³⁴ Dyrektor RZGW odmówił zatwierdzenia taryfy oraz zobowiązał Zakład do przedłożenia w ciągu 90 dni poprawionego projektu taryfy. Od tej decyzji Prezes Zakładu 14 kwietnia 2021 r. wniósł odwołanie do Prezesa PGW WP, który 25 czerwca 2021 r. uchylił zaskarżoną decyzję w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji. W związku z tym Dyrektor RZGW 15 lipca 2021 r. wezwał Zakład do uzupełnienia wniosku, przedstawiając szczegółowo wymagane informacje. Zakład przesłał informacje pismem z 26 lipca 2021 r. RZGW 6 sierpnia 2021 r. poinformowało Zakład o zakończeniu postępowania wskazując jednocześnie na niespełnienie przesłanek zależnych od strony, skutkujących możliwością wydania decyzji o odmowie zatwierdzenia taryfy. 11 sierpnia 2021 r. Zakład ponownie przesłał wyjaśnienia dotyczące taryfy. Decyzją³⁵ z dnia 19 sierpnia 2021 r., Dyrektor RZGW odmówił zatwierdzenia taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzenie ścieków na terenie gminy Łysomice na okres 3 lat. Prezes podał, że Spółka przygotowuje nowy wniosek taryfowy.

(akta kontroli str. 262-311, 770-772)

Zgodnie z art. 20 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, ewidencja księgowa powinna w szczególności umożliwiać: 1) wydzielenie kosztów stałych i zmiennych, przychodów związanych z poszczególnymi rodzajami działalności przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, a także w odniesieniu do poszczególnych taryf; 2) ustalenie kosztów związanych z działalnością inwestycyjną; 3) dokonanie alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców usług.

Prowadzona w Zakładzie ewidencja umożliwiała wydzielenie: a) kosztów stałych i zmiennych; b) przychodów związanych z poszczególnymi rodzajami działalności przedsiębiorstwa; c) kosztów związanych z działalnością inwestycyjną. Nie umożliwiała z kolei: a) wydzielenia kosztów w odniesieniu do poszczególnych taryf b) dokonania alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców.

(akta kontroli str. 349-351)

1.9. Zgodnie z § 3 ust. 1 lit. d oraz § 13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryfy oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków³⁶, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne opracowuje taryfę, a w niej ceny i stawki opłat w sposób zapewniający motywowanie odbiorców usług do racjonalnego korzystania z wody i ograniczania zanieczyszczenia ścieków.

Prezes podał, że jego zdaniem aktualnie obowiązująca taryfa z 2018 roku nie zapewniała motywowania odbiorców usług do racjonalnego korzystania z wody i ograniczenia zanieczyszczania ścieków. Głównym sposobem motywującym jest czynnik ekonomiczny, czyli cena za wodę i ścieki. Obowiązujące stawki cen są bardzo niskie, szczególnie na ścieki, nie pokrywają kosztów związanych z obsługą działalności wodnej i ściekowej ZUK. Proponowane w 2019 i 2021 roku nowe stawki, obliczone na podstawie kosztów działalności poprawiłyby kondycję

³³ Dalej „Wniosek”.

³⁴ GD.RZT.70.16.244.2021/D.JM

³⁵ Nr GD.RZT.70.293.244.2021/D.JM

³⁶ Dz. U. z 2018 poz. 472, ze zm.

finansową Spółki i motywowały odbiorców usług do racjonalnego gospodarowania. Po objęciu funkcji Prezesa Zarządu wnioskował 12 sierpnia 2019 roku o skrócenie taryfy załączając obszernie wyjaśnienia. Propozycja stawek netto w zł: woda – 4,19; 4,17; 4,14 i ścieki – 10,83; 10,86; 10,88 była podobna do stawki taryf które sugerował podmiot przeprowadzający audyt w czerwcu 2019 r. po zmianie Zarządu ZUK. Proponowana podwyżka kształtuje się na poziomie cen obowiązujących od 2018 roku w sąsiednich gminach i proponowanych we wniosku z 2019 roku.

(akta kontroli str. 262-311, 346-348)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Ewidencja księgowa prowadzona przez ZUK nie spełniała określonych w art. 20 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę wymagań w zakresie a) wydzielenia kosztów w odniesieniu do poszczególnych taryf, b) dokonania alokacji niezbędnych przychodów według taryfowych grup odbiorców.

(akta kontroli str. 349-351)

Prezes podał, że nie wyodrębniono odbiorców na podstawie charakterystyki zużycia wody lub odprowadzania ścieków. Brak jest udokumentowanych różnic kosztów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków. Zakład jest małym przedsiębiorstwem obsługującym teren gminy Łysomice i dlatego uznano, że nie ma potrzeby oraz możliwości prowadzenia bardzo szczegółowej, rozbudowanej ewidencji księgowej.

(akta kontroli str. 349-351)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że postanowienia ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę nie przewidują odstępstw od obowiązku spełnienia wskazanych wymogów.

OCENA CZĄSTKOWA

Przyjęta w Zakładzie struktura organizacyjna oraz ilość pracowników umożliwiły realizację zadań związanych z zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków. Jednak tylko jeden pracownik posiadał wykształcenie związane z ochroną środowiska, a osoby funkcyjne³⁷ nie zgłaszały potrzeby i nie brały udziału w szkoleniach z tego zakresu. Zakład opracował projekt regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków, który został następnie uchwalony przez Radę Gminy. Przez cały kontrolowany okres Spółka posiadała zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, jednak przez odpowiednio 12 i 10 miesięcy korzystała z dwóch ujęć wody bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, co skutkowało koniecznością poniesienia podwyższonych opłat. W kontrolowanych latach sytuacji finansowa Zakładu była niezadawalająca, i nie pozwalała na prowadzenie inwestycji w sieć wodociagową czy kanalizacyjną. Terminowo złożono wniosek o zatwierdzenie taryfy, jednak z uwagi na zgłaszane przez PGW WP uwagi do projektu, na dzień zakończenia kontroli Zakład nie posiadał zatwierdzonej taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. Jako nieprawidłowe Izba uznała brak spełnienia przez ewidencja finansową, wymogów art. 20 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

³⁷ Kierownik Zakładu i Brygadziści Działu Wodociągów.

2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi.

Opis stanu
faktycznego

2.1. W Zakładzie nie opracowano wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń³⁸. Inwestycje w zakresie gospodarki wodociągowej i kanalizacyjnej realizowała Gmina Łysomice

(akta kontroli str. 7-24, 349-351)

2.2. NIK zleciła Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego w Toruniu³⁹ przeprowadzenie w Zakładzie kontroli doraźnej stacji uzdatniania wody⁴⁰ oraz trzech odcinków sieci wodociągowej zlokalizowanych na terenie gminy Łysomice w zakresie stanu technicznego oraz przydatności do użytkowania. W jej wyniku stwierdzono, że:

a) W sporządzonych protokołach inspektorzy nie odnotowali uwag co do stanu technicznego kontrolowanych budynków, natomiast w zakresie pozostałych budowli stwierdzano jedynie niewielkie uchybienia, związane z potrzebą konserwacji poszczególnych elementów (desek drewnianych przy odstojniku betonowym, ogrodzenia przy studniach) oraz usunięcia roślinności. Dla SUW nie prowadzono książki obiektu budowlanego, a dla budynku administracyjno-garażowego książka obiektu budowlanego, była prowadzona w sposób niewłaściwy⁴¹. Dla tych obiektów nie przedstawiono aktualnych protokołów z kontroli okresowych, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a i lit. c⁴² ustawy Prawo budowlane oraz art. 62 ust. 1 pkt 2⁴³ Prawa budowlanego. Dla trzech studni głębinowych, dwóch zbiorników retencyjnych naziemnych oraz zbiornika otwartego - odstojnika betonowego stwierdzono brak aktualnych protokołów z kontroli okresowych, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego.

W ramach kontroli trzech odcinków sieci wodociągowej⁴⁴, sprawdzeniu poddano naziemne elementy sieci – hydranty⁴⁵. We wszystkich stwierdzono konieczność uzupełnienia „zaślepek” oraz ich konserwację. Ponadto, pomimo ustawowego obowiązku przeprowadzania kontroli okresowej, o której mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego, ZUK Łysomice nie okazał protokołów z takiego przeglądu. Za stwierdzone nieprawidłowości wymierzono prezesowi ZUK Łysomice cztery kary grzywny w drodze mandatów karnych na łączną kwotę 1 100 zł. PINB wezwał w trybie art. 81c ust. 1 pkt 1 Prawa budowlanego ZUK Łysomice do przedstawienia, w terminie jednego miesiąca, wszystkich wymaganych protokołów w obrębie skontrolowanych przez PINB obiektów budowlanych. Zobowiązał także do założenia wymaganej książki obiektu budowlanego dla SUW.

W odpowiedziach z 14 i 20 lipca oraz 1 września 2021 r. Prezes poinformował PINB, że a) zakupiono i założono książki obiektów budowlanych; b) wpisy w nich do końca miesiąca sierpnia dokonają osoby posiadające uprawnienia budowlane w odpowiedniej specjalności; c) do końca miesiąca sierpnia dokonane zostaną przeglądy techniczne okresowe, roczne i 5 letnie w obiektach wskazanych

³⁸ Patrz punkt 7 obszaru I.

³⁹ Dalej „PINB”.

⁴⁰ Dalej „SUW”.

⁴¹ Brak uzupełnienia danych osoby upoważnionej do dokonywania wpisów w książce, nieaktualne dane identyfikujące obiekt, w tym dane techniczne, nieuzupełniony plan sytuacyjny, brak bieżących wpisów o dokonywanych kontrolach okresowych.

⁴² Roczny przegląd budowlany, kominiarski, przegląd instalacji wentylacji mechanicznej.

⁴³ Sporządzane co najmniej raz na pięć lat przeglądy: budowlany rozszerzony, elektryczny oraz instalacji odgromowej)

⁴⁴ Odcinek sieci wodociągowej w m. Papowo Toruńskie w obrębie drogi wojewódzkiej nr 552, odcinek sieci wodociągowej w m. Łysomice w obrębie drogi wojewódzkiej nr 552, odcinek sieci wodociągowej w m. Lulkowo i Łysomice w obrębie drogi wojewódzkiej nr 552.

⁴⁵ Odpowiednio siedem, pięć i sześć.

w zaleceniach; d) do końca miesiąca lipca przeprowadzone zostaną badania instalacji elektrycznej na trzech studniach głębinowych oraz pomiary instalacji odgromowej na budynku socjalnym; e) w dniu 12 lipca 2021 r. przeprowadzono kontrolę kominiarską w budynkach: SUW, biurowym, socjalno-technicznym, nie stwierdzając nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 86-154, 775-801)

2.3. Na terenie działania Zakładu funkcjonowały dwa ujęcia wody: w Gostkowie⁴⁶ i Świerczynach⁴⁷. Decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni w Toruniu z 29 stycznia 2021 r. dla ujęcia wody w Świerczynach ustanowiono z urzędu⁴⁸ strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej⁴⁹. Ujęcie wody w Gostkowie nie posiadało ustanowionej strefy ochronnej. Zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym dla tego ujęcia, strefy takie obejmujące wyłącznie teren ochrony bezpośredniej, PGW WP ustanowi z urzędu w odrębnym postępowaniu, na podstawie art. 135 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁵⁰. Na dzień 3 sierpnia 2021 r. właściwy organ był na etapie ustalania z użytkownikiem ujęcia wielkości stref dla poszczególnych studni.

(akta kontroli str. 168-181, 252-256)

Zgodnie z art. 133 ust. 4 ustawy Prawo wodne, właściciel ujęcia wody realizujący zadania w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę jest obowiązany przeprowadzić analizę ryzyka⁵¹, o której mowa w ust. 3, i przekazać ją do właściwego wojewody. W Spółce nie przeprowadzono takiej analizy, art. 551 ust. 2 ustawy Prawo wodne wydłużył termin przeprowadzenia analizy ryzyka do 5 lat od wejścia w życie ustawy tj. do końca 2022 r.

(akta kontroli str. 352-354)

Przeprowadzone oględziny na ustanowionej strefie ochronnej w miejscowości Świerczyny wykazały, że przestrzegano obowiązków związanych z ich funkcjonowaniem, w tym z odpowiednim oznaczaniem stref, a także przestrzeganiem obowiązujących zakazów, ograniczeń i nakazów. Pomimo braku ustanowienia strefy ochronnej, taki sam stan faktyczny stwierdzono na trzech studniach ujęcia wody w Gostkowie.

(akta kontroli str. 318-328)

2.4. Pozwolenia wodnoprawne dla ujęć funkcjonujących na terenie działania Zakładu zostały wydane przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Toruniu, odpowiednio 17 kwietnia 2020 r. i 11 maja 2020 r. Spośród 13 wymogów określonych w pozwoleniach, Zakład realizował siedem⁵², nie realizował trzech⁵³, w jednym

⁴⁶ Trzy studnie.

⁴⁷ Dwie studnie.

⁴⁸ Tj. na podstawie art. 123 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo wodne

⁴⁹ Dla dwóch studni.

⁵⁰ Dz.U. z 2021 r. poz. 624, ze zm., dalej: Prawo wodne".

⁵¹ Obejmującej ocenę zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem czynników negatywnie wpływających na jakość ujmowanej wody, przeprowadzoną w oparciu o analizy hydrogeologiczne lub hydrologiczne oraz dokumentację hydrogeologiczną lub hydrologiczną, analizę identyfikacji źródeł zagrożenia wynikających ze sposobu zagospodarowania terenu, a także o wyniki badania jakości ujmowanej wody.

⁵² 1) Utrzymywanie urządzeń służących do poboru wody podziemnej i pomiarów ilości pobieranej wody w należytym stanie technicznym i eksploatacyjnym zapewniającym prawidłowe ich funkcjonowanie; 2) zapewnienie właściwych warunków sanitarnych i technicznych we wnętrzu obudowy każdej eksploatowanej studni oraz w bezpośrednim ich sąsiedztwie; 3) prowadzenie kontroli i rejestru ilości pobieranej wody; 4) prowadzenie monitoringu kontrolnego jakości wody uzdatnionej; 5) prowadzenie okresowych pomiarów położenia zwierciadła; 6) prowadzenie kontroli szczelności połączeń instalacji tłoczącej wodę z eksploatowanych studni; 7) przekazywanie wyników pomiarów ilości pobieranych wód podziemnych.

⁵³ 1) Prowadzenie monitoringu kontrolnego jakości wody surowej; 2) wykonywanie analiz odprowadzanych wód popłucznych w zakresie określonym w pkt 1 ppkt 2 pozwolenia wodnoprawnego. 3) Prowadzenie ewidencji czynności związanych z eksploatacją każdej studni.

przypadku nie było takiej potrzeby z uwagi na małe zapełnienie zbiornika osadowego⁵⁴, a pozostałe dwa⁵⁵, jak podał Prezes realizowano, jednak nie dokumentowano.

(akta kontroli str. 25-43, 758-760, 768-769)

Zakład posiadał i wykorzystywał zalegalizowane przyrządy pomiarowe (przepływomierze) do pomiaru ilości pobranych wód na SUW w Gostkowie, natomiast nie dokonał ponownej legalizacji wodomierza do pomiaru na SUW w Świerczynach, co szczegółowo przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 25-36, 391-414, 423-493, 651-654)

ZUK nie ponosił opłaty podwyższonej w sytuacji korzystania z usług wodnych polegających na poborze wód podziemnych lub wód powierzchniowych, wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym albo w pozwoleniu zintegrowanym.

(akta kontroli str. 762-763)

2.5. Według rejestrów prowadzonych na SUW, w 2019 r. wyprodukowano łącznie 809,5 tys. m³ wody⁵⁶, sprzedano 485,1 tys. m³, a 14,4 tys. m³ wykorzystano na własne cele technologiczne, co wskazuje, że straty wody wyniosły 310 tys. m³, tj. 38,3%. W roku 2020 r. wyprodukowano łącznie 830 tys. m³ wody⁵⁷, sprzedano 475,6 tys. m³, a 22,3 tys. m³ wykorzystano na własne cele technologiczne, co wskazuje, że straty wody wyniosły 332,1 tys. m³, tj. 40%. W I połowie 2021 r. wyprodukowano łącznie 404,4 tys. m³ wody⁵⁸, sprzedano 225,2 tys. m³, a 12,3 tys. m³ wykorzystano na własne cele technologiczne, co wskazuje, że straty wody wyniosły 166,9 tys. m³, tj. 41,3%.

Prezes podał, że w celu obniżenia strat wody w sieci wodociągowej w latach 2019 - 2021 nastąpiła wymiana wodomierzy na nowe, o większej skali „czułości” pomiaru, w latach 2020 – 2021 zaplombowano hydranty nadziemne oraz likwidowano umowy ryczałtowe. W czerwcu 2021 roku pracownicy ZUK dokonali kompleksowej kontroli przyłączy i umów na terenie ośrodka w Kamionkach Małych, w wyniku, czego zawarto 32 umowy na dostawę wody i odprowadzanie ścieków.

Na powyższe działania wydatkowano łącznie 26 735,57 zł⁵⁹, w tym 5 945,21 zł w 2019 r.; 13 631,14 zł w 2020 r. i 7 159,22 w I połowie 2021 r. Prezes podał, że były to koszty tylko materiałów (wodomierzy, elementów do plombowania), bez kosztów robocizny, eksploatacyjnych (np. paliwo), które były księgowane w wydatkach bieżących.

(akta kontroli str. 168-181, 257-259, 329-336)

2.6. W latach 2019-2020 w Zakładzie nie prowadzono rejestru/ewidencji/wykazu awarii⁶⁰. Od 2021 r. Kierownik Zakładu prowadził rejestr awarii na sieci wodociągowej⁶¹ w formie elektronicznej⁶². W latach 2019-2020 wystąpiło łącznie 180

⁵⁴ Usuwanie nagromadzonych w wyniku podczyszczania osadów.

⁵⁵ 1) Obsługi, okresowego monitorowania i utrzymania wylotu w należytym stanie technicznym zapewniającym prawidłowe funkcjonowanie; 2) Prowadzenie niezbędnych prac konserwacyjnych i utrzymaniowych urządzeń melioracyjnych.

⁵⁶ 410 tys. m³ z własnych ujęć i 399,5 tys. m³ zakupionej hurtowo z Wodociągów Toruńskich.

⁵⁷ 829,2 tys. m³ z własnych ujęć i 0,8 tys. m³ zakupionej hurtowo z Wodociągów Toruńskich.

⁵⁸ 390,5 tys. m³ z własnych ujęć i 13,9 tys. m³ zakupionej hurtowo z Wodociągów Toruńskich.

⁵⁹ Tylko środki własne.

⁶⁰ W zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

⁶¹ Rozumianej jako uszkodzenie przewodu lub uzbrojenia, powodującej brak możliwości całkowitej lub częściowej dostawy wody do odbiorców.

⁶² Dokument w Microsoft Word.

awarii sieci wodociągowej⁶³, tj. 104 w 2019 r. i 76 w 2020 r., a w I połowie 2021 r. - 15 awarii⁶⁴. Dane te wskazują, że wskaźnik intensywności awarii sieci wodociągowej⁶⁵ w poszczególnych latach wynosił odpowiednio 0,53; 0,39 i 0,08. Awarie usuwano przeciętnie w przeciągu od 2 do 6 godzin. W 2021 r. na terenie gminy Łysomice zarejestrowano trzy awarie trwające ponad jeden dzień: z 7 kwietnia 2021 r. w miejscowości Folzong – usunięcie 9 kwietnia; z 10 maja 2021 r. w miejscowości Łysomice – naprawa 12 maja; z 22 lipca 2021 r. w miejscowości Wytrębówice – naprawa 23 lipca.

Prezes podał, że nie podejmowano szerokich przedsięwzięć mających na celu ograniczenie awaryjności sieci z powodów trudnej sytuacji finansowej. Awarie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, w poszczególnych latach objętych kontrolą wynikały głównie ze zużycia starej sieci budowanej z różnych dostępnych materiałów, szczególnie w miejscowościach po dawnych PGR-ach. Niektóre odcinki sieci i przyłączy nie miały inwentaryzacji geodezyjnej, co sprzyja uszkodzeniu podczas innych prac prowadzonych w gruncie. W celu zmniejszenia awaryjności sieci i skrócenia czasu usuwania awarii prowadzone były przeglądy sieci, hydrantów (objazdy), bieżące reagowanie na całodobowe zgłoszenia. Zmniejszenia ilości awarii możliwe jest poprzez modernizację najstarszych sieci, wybudowanych systemem gospodarczym. W listopadzie 2020 r. ZUK złożył swoje propozycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej z prośbą o ujęcie przez Gminę Łysomice we wniosku do Prezesa Rady Ministrów o sfinansowanie inwestycji w miejscowościach po byłych PGR-ach, w tym także prac w gospodarce wodno-ściekowej. Istniała możliwość dofinansowania do 5 mln złotych, niestety nie przyznano żadnych środków dla Gminy. Ponadto Prezes podał, że przy długotrwałych awariach sieci wodociągowej mieszkańcy nie są narażeni na dłuższe przerwy w dostawie wody. Zakład nie posiada magazynu wszystkich typów materiału i części zapasowych do usuwania awarii, w związku z czym musi je nabyć. W pierwszej kolejności następuje doraźne usunięcie awarii, zakup odpowiednich materiałów i właściwa naprawa, podczas której ciśnienie wody w sieci na odcinku naprawianym jest obniżane do minimum i woda dostarczana jest odbiorcom.

(akta kontroli str. 168-181, 386-390)

2.7. Zakład eksploatował dwie SUW: w Gostkowie i w Świerczynach. W obu tych stacjach w badanym okresie proces technologiczny nie był zmieniany.

Proces technologiczny stosowany na SUW w Gostkowie polegał na tym, iż woda surowa czerpana z pracujących na przemian trzech studni głębinowych⁶⁶ tłoczona była do budynku SUW na układ technologiczny uzdatniania wody. W pierwszym etapie uzdatniania woda surowa poddawana była napowietrzaniu w mieszaczu wodno-powietrznym (aeratorze)⁶⁷ po czym kierowana była do sześciu filtrów ciśnieniowych⁶⁸, gdzie prowadzony był pierwszy stopień filtracji - odżelaziania. W dalszym etapie procesu uzdatniania woda była ponownie poddawana procesowi napowietrzania w drugim aeratorze⁶⁹ oraz filtracji na czterech filtrach ciśnieniowych⁷⁰ gdzie na złożu filtracyjnym następował proces redukcji związków manganu. Następnie woda kierowana była do zbiorników retencyjnych wody

⁶³ Dane uzyskane od brygadzysty działu wodociągowego.

⁶⁴ Nie prowadzono rejestru awarii na sieci kanalizacyjnej, a z uwagi na długotrwałe zwolnienie lekarskie brygadzysty działu kanalizacji, nie można było uzyskać stosownych danych.

⁶⁵ Liczony jako liczba uszkodzeń na 1 km sieci.

⁶⁶ Z wydajnością 100-120 m³/h.

⁶⁷ AR1 o średnicy $\varnothing$ 1600 mm.

⁶⁸ O średnicy $\varnothing$ 1800 mm.

⁶⁹ AR2 o średnicy $\varnothing$ 1600 mm.

⁷⁰ O średnicy $\varnothing$ 1800 mm.

czystej⁷¹ z których poprzez zestaw hydroforowy i lampę UV doprowadzana była do układu sieci wodociągowej Gminy. Uzdadtionna woda profilaktycznie w sposób ciągły poddawana była również procesowi dezynfekcji za pomocą lampy UV oraz okresowo lub w przypadku skażenia dezynfekcji za pomocą roztworu zawierającego aktywne związki chloru (podchlorynu sodu) dawkowanego do jednego z trzech punktów⁷². Proces technologiczny tej stacji przewidywał także automatyczne płukanie filtrów prowadzone zgodnie z wyznaczonym harmonogramem⁷³ powietrzem z dmuchawy oraz wodą czystą z zbiornika retencyjnego wody do płukania za pomocą pompy płucznej. Popłuczyny z filtrów odprowadzane były do odstoju popłuczyn, a następnie odpompowywane do odbiornika po sklarowaniu.

Ww. SUW w Gostkowie została zmodernizowana i oddana do użytkowania w 2019 r. Zastosowane materiały i wyroby przy jej modernizacji posiadały atesty higieniczne i świadectwa jakości zdrowotnej⁷⁴. Na ich podstawie wykonawca tej stacji otrzymał od PPIS 19 kwietnia 2019 r. pozytywną ocenę dotyczącą zastosowanych materiałów i wyrobów mających kontakt z wodą, w instalacji służącej do uzdatniania wody na ww. stacji.

(akta kontroli str. 391-416, 806-811)

Na SUW w Świerczynach woda surowa pobierana z dwóch studni⁷⁵ kierowana była za pomocą rurociągu na aerator⁷⁶ w celu zatrzymania wody i spowodowania lepszego jej wymieszania z powietrzem oraz odprowadzenia nadmiaru powietrza wraz z uwolnionymi z niej gazami. Następnie natleniona woda podawana była na dwa równolegle połączone filtry I stopnia - odżelaziające⁷⁷. Dalej woda podawana była na aerator nr 2⁷⁸, a następnie woda na dwa równolegle połączone filtry II stopnia - odżelaziająco-odmanganiające⁷⁹. Tak uzdatniona woda kierowana była do zbiornika retencyjnego i za pomocą zestawu pompowego - do sieci. W technologii tej przewidziano także w przypadku stwierdzenia zbyt wysokiego poziomu bakterii możliwość zdezynfekowania wody za pomocą podchlorynu sodu⁸⁰.

(akta kontroli str. 423-484)

2.8. W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki konieczności informowania społeczeństwa o warunkowej przydatności wody do spożycia lub stwierdzeniu braku przydatności wody do spożycia.

6 listopada 2019 r. PPIS wydał decyzję nr 730/134/N.HK/2019 nakazującą Zakładowi unieruchomienie SUW w Świerczynach oraz podjęcie niezwłocznych działań naprawczych mających na celu doprowadzenie jakości wody do zgodnej z obowiązującymi przepisami. Miało to związek z wykryciem bakterii grupy coli w ilości 12 jtk/100 ml wody oraz mikroorganizmów w 22°C w ilości powyżej 300 jtk/1 ml. Z uwagi na możliwość korzystania z wody pochodzącej z drugiego ujęcia wody, uzdatnianej w SUW w Gostkowie, PPIS odstąpił od wydania komunikatu dla konsumentów z obszaru zaopatrzenia w wodę w sprawie braku przydatności wody do spożycia.

⁷¹ O pojemności V=300 m³, zapewniających także zapas wody na cele: wyrównania nierównomierności rozbiórów godzinowych, przeciwpożarowe, płukania filtrów.

⁷² 1- rurociąg zbiorczy wody surowej przed napowietrzaniem w aeratorze AR1; 2- rurociąg zbiorczy wody uzdatnionej po filtrach przed zbiornikami retencyjnymi; 3- rurociąg wody uzdatnionej na wyjściu na sieć wodociagową za lampą UV.

⁷³ Filtrocyl ustalony podczas rozruchu technologicznego SUW.

⁷⁴ Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny.

⁷⁵ O wydajności roboczej łącznej 50 m³/h.

⁷⁶ O średnicy $\varnothing$ 1200 mm i pojemności 2,75 m³.

⁷⁷ ODE-2200/A AQUAM.

⁷⁸ O średnicy $\varnothing$ 1200 mm.

⁷⁹ ODE-2200/M AQUAM.

⁸⁰ Za pomocą chloratora - stacji dozującej HC poprzez punkty: przed aeratorem, za aeratorem oraz przed zbiornikiem retencyjnym.

(akta kontroli str. 155-167)

2.9. W umowach o zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków zawarto klauzulę o następującej treści: 1. Odbiorca Usług może domagać się obniżenia należności, w razie dostarczania wody o pogorszonej bądź złej jakości lub o ciśnieniu uniemożliwiającym korzystanie z wody, zaistniałych na skutek okoliczności, za które Przedsiębiorstwo ponosi odpowiedzialność; 2. Odbiorca Usług może domagać się obniżenia należności za ścieki niewprowadzone do urządzeń kanalizacyjnych Przedsiębiorstwa na skutek okoliczności, za które Przedsiębiorstwo ponosi odpowiedzialność.

Prezes podał, że w latach 2019-2021 odbiorcy usług nie zwracali się do Zakładu o obniżenie należności z tytułu pogorszenia bądź złej jakości lub ciśnieniu uniemożliwiającym korzystanie z wody.

(akta kontroli str. 337-345, 352-354)

2.10. Sprawozdanie M-06 za 2019 r. przekazano do Głównego Urzędu Statystycznego drogą elektroniczną 29 stycznia 2020 r. a za 2020 r. – 1 lutego 2021 r. (dokumenty zgodne ze wzorami podanymi na stronie <http://form.stat.gov.pl/formularze/2021/index.htm>).

W przesłanych sprawozdaniach widniały dane niespójne z danymi ustalonymi w trakcie kontroli⁸¹.

(akta kontroli str. 243-248)

2.11. Prezes wskazał na utrudnienia i ograniczenia wynikające z warunków ekonomicznych, takich jak: a) zbyt niskie stawki taryfowe na wodę i szczególnie ścieki, niepokrywające kosztów usług w tym zakresie, obowiązują niezmiennie od kwietnia 2017 roku, b) brak zgody Wód Polskich (mimo złożonych w 2019 i 2021 roku) na zmianę taryf gwarantujących pokrycie kosztów działalności przedsiębiorstwa, c) stara, awaryjna sieć wodna i kanalizacyjna na terenach po byłych PGR-ach, d) brak własnej oczyszczalni ścieków, co powoduje większe koszty, co roku wzrastają ceny za 1 m³ ścieków przekazywanych do Toruńskich Wodociągów.

(akta kontroli str. 352-354)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zakład nie realizował trzech⁸² obowiązków wynikających z pozwoleń wodnoprawnych wydanych przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Toruniu odpowiednio: decyzji z 17 kwietnia 2020 r.⁸³ i decyzji z 11 maja 2020 r.⁸⁴:

a) Nie przeprowadził w okresie od 27 kwietnia 2020 r. do dnia kontroli 8 sierpnia 2021 r. badań wody surowej pobieranej z gminnego ujęcia wody podziemnej z trzech studni głębinowych w Gostkowie i dwóch studni w Świerczynach. Obowiązek ten wynikał z pkt. IV ppkt. 5 obu ww. decyzji, w którym zobowiązano Zakład do prowadzenia monitoringu kontrolnego jakości wody surowej z każdej

⁸¹ Szerzej w dalszej części wystąpienia dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości.

⁸² Z 13.

⁸³ Wydane dla SUW w Gostkowie.

⁸⁴ Wydane dla SUW w Świerczynach.

studni z częstotliwością jeden raz na rok w zakresie bakteriologicznym i fizykochemicznym⁸⁵.

Prezes wyjaśnił, że nie przeprowadzono badań wody surowej, z powodu przeoczenia tego wymogu, który zawarty został dopiero w pozwoleniu wodnoprawnym, które ZUK otrzymało 27 kwietnia 2020 r.

Badania te przeprowadzono w trakcie kontroli w dniu 9 sierpnia 2021 r.

(akta kontroli str. 25-36, 665-666, 668-669, 651-654, 693-702)

b) Od momentu wydania pozwoleń wodnoprawnych nie prowadzono ewidencji czynności związanych z eksploatacją każdej studni oraz nie wykonywano analiz odprowadzanych wód popłucznych w zakresie określonym w pkt I ppkt 2 pozwolenia wodnoprawnego⁸⁶, do czego zobowiązywał pkt IV ppkt 10⁸⁷ i 11⁸⁸.

Jak wyjaśnił Prezes, brak ww. analiz wynikał z przeoczenia.

(akta kontroli str. 758-760)

2. Zakład nie przeprowadził ponownej legalizacji wodomierza służącego do pomiaru wody surowej typu MWN-100 NK (APATOR POWOGAZ) na SUW Świerczyny, tj. po okresie 5 lat od rozpoczęcia jego użytkowania.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. Prawo o miarach⁸⁹ przyrządy pomiarowe, które mogą być stosowane przy pobieraniu opłat, podatków i innych należności budżetowych oraz ustalaniu opustów, kar umownych, wynagrodzeń i odszkodowań, a także przy pobieraniu i ustalaniu podobnych należności i świadczeń i są określone w przepisach wydanych na podstawie ust. 6, podlegają prawnej kontroli metrologicznej.

Zgodnie z § 5 pkt 11 rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 kwietnia 2017 r. w sprawie rodzajów przyrządów pomiarowych podlegających prawnej kontroli metrologicznej oraz zakresu tej kontroli⁹⁰ prawnej kontroli metrologicznej w zakresie legalizacji ponownej podlegają następujące rodzaje przyrządów pomiarowych wprowadzonych do obrotu lub użytkowania po dokonaniu oceny zgodności w rozumieniu art. 2 pkt 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 339/93 (Dz. Urz. UE L 218 z 13.08.2008, str. 30) - wodomierze o ciągłym strumieniu objętości Q³ nie większym niż 500 m³/h.

Natomiast w rozporządzeniu Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych⁹¹ terminy, w których przyrządy pomiarowe wprowadzone do obrotu lub użytkowania po dokonaniu oceny zgodności powinny być zgłaszane do legalizacji ponownej, określa tabela nr 2. W Tabeli nr 2 pkt. 12 ustalono termin zgłoszenia przyrządu pomiarowego po raz pierwszy do legalizacji ponownej po dokonaniu oceny zgodności - 5 lat.

⁸⁵ Zakres badań dotyczył: ogólnej liczby mikroorganizmów, bakterii grupy coli, obecności i liczby *Escherichia coli*, odczynu pH, barwy, zapachu, twardości ogólnej, przewodności elektrolitycznej właściwej, wapnia, magnezu, sodu, żelaza, ogólnego, manganu, wodorowęglanów, fosforanów, chlorków, siarczanów, amoniaku, azotynów i azotanów.

⁸⁶ Tj. w zakresie zawiesiny ogólnej oraz żelaza ogólnego.

⁸⁷ Dla SUW w Gostkowie.

⁸⁸ Dla SUW w Świerczynach.

⁸⁹ Dz.U. z 2020, poz. 2166, ze zm.

⁹⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 885.

⁹¹ Dz. U. z 2019, poz. 759.

Prezes wyjaśnił, że nie przeprowadzono ponownej legalizacji ww. wodomierza z powodu przeoczenia.

(akta kontroli str. 481-484, 486-489, 686-687)

3. Wbrew przepisom art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane, sieć wodociągowa i kanalizacyjna w gminie Łysomice nie była poddawana obowiązkowym przeglądom.

Prezes podał, że spowodowane to było brakiem szczegółowego określenia przez PINB jak ją wykonywać (całość, odcinkami, co oceniać itp.). Duża ilość przeglądów wiąże się też z kosztami co dla zadłużonego Zakładu jest dodatkowym obciążeniem. Po kontroli PINB w dniach 1 i 2 lipca 2021 r. przeglądy zlecono uprawnionej osobie, termin wykonania do końca sierpnia.

(akta kontroli str. 352-354)

4. [...] ⁹²

Prezes podał, że dane podawane w sprawozdaniu M-06 są wartościami przybliżonymi.

[...] ⁹³. Prezes podał, że dane w zakresie czynnych przyłączy są podawane szacunkowo. Liczba czynnych przyłączy jest trudna do ustalenia, ZUK posiada tylko liczbę umów z odbiorcami, co nie przekłada się na ilość przyłączy.

(akta kontroli str. 168-181, 243-248, 329-336)

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej ⁹⁴, podmioty gospodarki narodowej są obowiązane do przekazania nieodpłatnie danych dotyczących prowadzonej działalności i jej wyników zgodnie z programem badań statystycznych statystyki publicznej. Ponadto zgodnie z art. 1 ustawy, określa ona zasady i tworzy podstawy rzetelnego, obiektywnego, profesjonalnego prowadzenia badań statystycznych, których wyniki mają charakter oficjalnych danych statystycznych. Zgodnie z art. 7 ust. 1 jeżeli badanie statystyczne jest prowadzone na zasadzie obowiązku, respondenci są obowiązani do udzielenia i przekazania prowadzącemu badanie pełnych, zgodnych ze stanem faktycznym, rzetelnych i wyczerpujących danych, zgodnie ze szczegółowym zakresem, w formie, postaci i terminach określonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej. Aby spełnić te wymagania podmioty gospodarki narodowej winne są nie tylko przekazywać wymagane dane, ale również przekazywać rzetelne dane, tzn. takie które, które w sposób prawdziwy odzwierciedlają stan faktyczny.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli działania z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi ocenia negatywnie. Na taką ocenę miały wpływ stwierdzone nieprawidłowości oraz nieskuteczne działania w zakresie strat wody. W całym kontrolowanym okresie sieć wodociągowa i kanalizacyjna nie była poddawana obowiązkowym przeglądom wynikającym z art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego. Ponadto w Spółce nie realizowano dwóch obowiązków wynikających z pozwoleń wodnoprawnych, a realizacji kolejnych trzech nie dokumentowano. Pomimo podjęcia działań mających na celu ograniczenie strat wody, w kolejnych latach kontrolowanego okresu ich poziom utrzymywał się na podobnym, wysokim poziomie i wynosił od

⁹² Na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (j.t. Dz. U. z 2020 r. poz. 2176) w zw. z art. 10 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (j.t. Dz. U. z 2022 r. poz. 459).

⁹³ Na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (j.t. Dz. U. z 2020 r. poz. 2176) w zw. z art. 10 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (j.t. Dz. U. z 2022 r. poz. 459).

⁹⁴ Dz. U. z 2021 poz. 955

38,3% do 40%. Przyczyną takiego stanu rzeczy był m.in. zły stan infrastruktury i w konsekwencji powstawanie awarii. Do końca 2020 r. w Zakładzie nie prowadzono rejestru awarii, co skutecznie uniemożliwiło rzetelne i wiarygodne stwierdzenie ich ilości i skutków.

Pozytywnie Izba ocenia przestrzeganie obowiązków związanych z funkcjonowaniem strefy ochronnej w miejscowości Świerczyny, w tym z odpowiednim oznaczaniem stref, a także przestrzeganiem obowiązujących zakazów, ograniczeń i nakazów. Pomimo braku ustanowienia strefy ochronnej, taki sam stan faktyczny stwierdzono na trzech studniach ujęcia wody w Gostkowie.

3. Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków.

Opis stanu
faktycznego

3.1. W Zakładzie nie opracowano wewnętrznych wytycznych (zaleceń) dotyczących wewnętrznej kontroli jakości wody. Prezes wyjaśnił, że nie opracowano takich wytycznych, ponieważ szczegółowo zasady kontroli jakości wody reguluje rozporządzenie w sprawie jakości wody, a kontrole jakości wody uzgadniane są z PPIS zgodnie z załącznikami do ww. rozporządzenia.

(akta kontroli str. 665-669)

Zakład w badanym okresie nie korzystał z automatycznego monitoringu sieci, ani nie prowadził monitoringu sieci wodociągowej, w tym nie prowadził pomiarów ciśnienia wody w przewodach, natężenia przepływu wody i szczelności przewodów (kontroli wycieków).

Prezes wyjaśnił, że Zakład nie korzysta z automatycznego monitoringu sieci z powodów finansowych. Zakup takiego systemu jest drogi, a Zakład od wielu lat ma straty finansowe. Ponadto wskazał, że sieć jest w 100% siecią rozdzielczą i brak jest punktów kontrolnych poza SUW. Pomiar szczelności wiąże się z wyłączeniami wody przynajmniej na 24 godziny na każdym badanym odcinku. Od SUW w Gostkowie odchodzą dwie linie wodociągowe, co za tym idzie należałoby wyłączyć 50% sieci.

(akta kontroli str. 665-669, 750-753)

3.2. Zakład, dla potrzeb oceny przydatności wody w ramach prowadzenia wewnętrznej kontroli jakości wody, uzgodnił z PPIS na: 2019 r. 2020 i 2021 r. harmonogramy (częstotliwości) pobierania próbek wody do badań na te lata w tym po 10 punktów czerpalnych służących do pobierania tych próbek.

W harmonogramach tych ustalono prawidłową wymaganą ilość badanych każdego roku próbek, według załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi⁹⁵, tj. po 10 badanych próbek na rok parametrów grupy A (w ramach monitoringu kontrolnego) i po jednej próbce na rok badanych parametrów B (w ramach monitoringu przeglądowego).

Zakład w latach 2019-2021 (I półrocze) nie prowadził monitoringu zawartości substancji promieniotwórczych w wodzie, ponieważ przeprowadzone jedno badanie w 2017 r. i dwa w 2018 r. w ramach wstępnego monitoringu, nie wykazało przekroczenia granic wykrywalności tych substancji. Monitoringiem tym objęto badanie izotopów: H3, Ra-228, Ra-226 i dawki orientacyjnej zarówno w wodzie surowej z SUW Gostkowo jak i z SUW Świerczyny.

(akta kontroli str. 498-505, 595-608, 732-733, 806-811)

⁹⁵ Dz. U. z 2017 r., poz. 2294, dalej: „rozporządzenie w sprawie jakości wody”.

Kontrola 40 wyników badań wody (w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego) wykazała, że:

- a) przeprowadzono wszystkie badania ustalone w harmonogramach na 2019 r., 2020 r. i 2021 r. (włącznie do miesiąca maja),
- b) badania wykonane zostały zgodnie z wymaganiami i obejmowały parametry objęte monitoringiem w części A i części B załącznika nr 2 do rozporządzenia. Ponadto w zakresie badań parametrów z części A badaniem obejmowano również chlor wolny, glin, twardość, stężenia jonu amonu, a także zawartość żelaza i manganu.
- c) w 13 badaniach stwierdzono przekroczenia badanych parametrów, z tego
 - w trzech przypadkach⁹⁶ odnotowano obecność bakterii coli – w liczbie od 2 do 3 jtk/100 ml (przy dopuszczalnej wartości parametrycznej 0 jtk/100 ml),
 - w siedmiu przypadkach odnotowano przekroczenia manganu od 118 do 240 µg/dm³ (przy dopuszczalnej wartości parametrycznej 50 µg/dm³),
 - w jednym przypadku odnotowano przekroczenie mętności (mętność 3,4 NTU, przy zalecanej 1,0 NTU),
 - w trzech przypadkach stwierdzono ogólną liczbę mikroorganizmów w temperaturze 22C > 300 jkt/1 ml przy zalecanej normie 200 jkt/1 ml.

(akta kontroli str. 651-654)

W badanym okresie Zakład nie prowadził monitoringu zawartości substancji promieniotwórczych w wodzie, ponieważ jak wyjaśnił Prezes nie było takiego wymogu i konieczności ze względu na to, iż przeprowadzone badania w tym zakresie w ramach wstępnego monitoringu w lipcu 2017 r. i powtórzone w lutym i marcu 2018 r. nie wykazały przekroczeń tych substancji w wodzie.

(akta kontroli str. 665-669)

3.3. Zakład zlecał badanie wody czterem uprawnionym do tego laboratorium, które posiadały akredytacje Polskiego Centrum Akredytacji⁹⁷ potwierdzające prowadzenia udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody oraz były zatwierdzone przez odpowiednią Państwową Inspekcję Sanitarną.

3.4. Kontrola wszystkich przeprowadzonych przez Zakład 69 badań wody wykazała, że:

- a) Zakład nie posiadał w 64 przypadkach udokumentowanych dat otrzymania wyników/sprawozdań zleconych badań, a w 47 przypadkach dat przekazania sprawozdań tych do PPIS.
- b) sprawozdania te sporządzono w okresie: - od jednego do 49 dni, od dnia pobrania próbki wody do badania; - w 42 przypadkach w dniu zakończenia badania, a w pozostałych 27 przypadkach w okresie od jednego do 41 dni.

Spośród 13 przypadków badań w wyniku których ustalono przekroczenia parametrów, sprawozdania te sporządzono w okresie: - od trzech do czterech dni, od dnia pobrania próbki wody do badania; - w dziewięciu przypadkach w dniu zakończenia badania, a w pozostałych czterech przypadkach w okresie od jednego do dwóch dni.

⁹⁶ 16 września i 19 listopada 2019 r. na SUW w Świerczynach, 19 listopada 2019 r. oraz 8 września 2020 r. na SUW w Gostkowie.

⁹⁷ O nr akredytacji odpowiednio: PCA AB 386, PCA AB 1095, PCA AB 894 i PCA AB 213.

c) spośród 13 przypadków badań w wyniku których ustalono przekroczenia parametrów, w trzech przypadkach Zakład nie posiadał dokumentów potwierdzających przekazanie sprawozdań tych PPIS, oraz we wszystkich przypadkach nie posiadał dokumentów potwierdzających ich przekazanie Wójtowi Gminy Łysomice. PPIS potwierdził otrzymanie 10 ww. sprawozdań, natomiast Urząd Gminy nie podał terminów otrzymania tych sprawozdań. Sekretarz Gminy wyjaśniła, że Urząd nie jest w stanie potwierdzić dat otrzymania od Zakładu sprawozdań z badania wody, ponieważ były one przekazywane zwykłymi listami lub osobiście przez pracowników Zakładu. W obu przypadkach nie podległy one rejestracji w biurze podawczym.

Badanie terminowości przekazania 10 ww. sprawozdań do PPIS wykazało, że cztery z nich PPIS otrzymał w terminie siedmiu dni od dnia ich sporządzenia, natomiast pozostałe sześć przekazane były przez Zakład z opóźnieniem od jednego do 62 dni, co szczegółowo przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 651-654, 671-684, 754)

3.5. W badanym okresie 2019-2021 (I półrocze) przeprowadzono ogółem 129 badań wody uzdatnionej z wodociągu Gostkowo. Z tego 64 badania przeprowadzono na zlecenie Zakładu a pozostałe 65 na zlecenie PPIS. W badaniach tych stwierdzono 17 przypadków przekroczenia parametrów⁹⁸ w tym: mętności, zawartości manganu oraz obecności i liczby bakterii coli w 100 ml wody oraz ogólnej liczby mikroorganizmów w temp. 22°C.

W badanym okresie PPIS wydało trzy oceny⁹⁹ jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z wodociągu Gostkowo gm. Łysomice odpowiednio w: 2018 r., 2019 r. i 2020 r. We wszystkich tych ocenach stwierdzono przydatność wody do spożycia z tego wodociągu na podstawie sprawozdań z wyników własnych badań i na podstawie sprawozdań wyników badań przeprowadzonych na zlecenie Zakładu.

Z tym, że w ocenie jakości wody:

- za 2018 r. podano, iż dwie próbki wody nie odpowiadały wymaganiom jakości wody do spożycia ze względu na podwyższoną mętność¹⁰⁰, oraz wykryto bakterie grupy coli¹⁰¹ w związku z czym wydano decyzję stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia przez ludzi i unieruchomienie wodociągu. A po przeprowadzonych działaniach naprawczych, jakość wody uległa poprawie i uzyskano wyniki spełniające wymagania obowiązującego rozporządzenia.

- za 2019 r. podano, iż dwie próbki wody nie odpowiadały wymaganiom jakości wody do spożycia ze względu na podwyższoną mętność¹⁰² i podwyższoną zawartość manganu¹⁰³ w związku z czym PPIS stwierdził warunkową przydatność wody do spożycia z wodociągu Gostkowo oraz wykryto bakterie grupy coli¹⁰⁴ w związku z czym PPIS wydał decyzję stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia przez ludzi. Po przeprowadzonych działaniach naprawczych, jakość wody w w/w zakresie uległa poprawie i uzyskano wyniki spełniające wymagania obowiązującego rozporządzenia.

⁹⁸ W 13 badaniach przeprowadzonych przez Zakład i w czterech badaniach przeprowadzonych na zlecenie PPIS.

⁹⁹ Odpowiednio: 12 lutego 2019 r. 13 lutego 2020 r. i 17 lutego 2021 r.

¹⁰⁰ Wynoszącą 1,48 NTU i 1,7 NTU. przy dopuszczalnej wartości 1 NTU.

¹⁰¹ W ilości 12 jtk/100 ml wody oraz mikroorganizmów w 22°C w ilości powyżej 300 jtk/1ml.

¹⁰² Wynoszącą 3,4 NTU, przy dopuszczalnej 1 NTU.

¹⁰³ Wynoszącą 177 µg/l, przy dopuszczalnej wartości 50 µg/l.

¹⁰⁴ W ilości 12 jtk/100 ml wody oraz mikroorganizmów w 22°C w ilości powyżej 300 jtk/1 ml w SUW Świerczyny.

Z informacji otrzymanej od PPIS wynikało, że ww. przypadku stwierdzenia warunkowej przydatności wody do spożycia PPIS nie wydał decyzji administracyjnej w tym zakresie.

- w 2020 r. podano, iż pięć próbek wody nie odpowiadało wymaganiom jakości wody do spożycia, w tym trzy próbki ze względu na przekroczenie mikroorganizmów hodowanych w 22°C¹⁰⁵, jedna ze względu na obecność bakterii grupy coli¹⁰⁶ oraz zawartość manganu¹⁰⁷ i jedna ze względu na zawartość manganu¹⁰⁸. Po przeprowadzonych działaniach naprawczych, jakość wody w w/w zakresie uległa poprawie i uzyskano wyniki zgodne z obowiązującym rozporządzeniem.

(akta kontroli str. 497, 545-549, 563-594, 651-654, 703-704, 755)

Kontrola wykazała, że we wszystkich przypadkach przekroczeń parametrów wody Zakład, po uprzednim otrzymaniu zaleceń od PPIS, podejmował natychmiast lub w terminie wyznaczonym przez PPIS działania w celu przywrócenia przydatności wody do spożycia przez ludzi. Działania te polegały przede wszystkim na płukaniu i dezynfekcji przyłączy, armatury i sieci oraz wykonaniu prac remontowych (wymianie membran). Po działaniach tych Zakład przedstawił PPIS wyniki badań wody, uzyskując wymagane jej parametry.

W szczególności w przypadku decyzji PPIS z dnia 6 listopada 2019 r. stwierdzającą brak przydatności wody do spożycia przez ludzi z wodociągu Gostkowo zasilanego ze SUW w Świerczynach z powodu stwierdzenia w badanych dwóch próbkach wody bakterii grupy coli w liczbie odpowiednio: 12 jtk i 1 jtk na 100 ml wody, Zakład zobowiązany został do m.in. unieruchomienia SUW w Świerczynach oraz podjęcia niezwłocznych działań naprawczych i przedstawienia do zaopiniowania planu działań naprawczych wraz z terminem ich realizacji zaakceptowanym przez Wójta Gminy Łysomice.

Kontrola wykazała, że Zakład w tym samym dniu dokonał unieruchomienia ww. stacji, a wodę do wodociągu zasilanego z tej stacji dostarczał ze SUW w Gostkowie. Następnie przystąpiono do prac remontowych zbiorników retencyjnych SUW w Świerczynach polegających na wymianie membran. Po tych pracach i uzyskaniu pozytywnych wyników badań wody w SUW Świerczyny, w dniu 14 stycznia 2020 r. rozpoczęto podawanie wody z tej stacji.

(akta kontroli str. 545-594, 651-654-669, 671-680, 703-704, 755)

W badanym okresie PPIS nie wydał okresowej warunkowej oceny jakości wody przydatnej do spożycia z wodociągu Gostkowo.

(akta kontroli str. 686-687)

3.6. W badanym okresie Zakład nie występował z wnioskiem o zgodę na odstępstwo od wymagań jakim powinna odpowiadać woda, określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody.

(akta kontroli str. 686-687)

3.7. W latach 2019-2021 (I półrocze) w Zakładzie wystąpiły okoliczności, które mogły spowodować zmianę jakości wody wodociągowej, zwłaszcza jej pogorszenie – w szczególności 195 awarii sieci wodociągowej. We wszystkich tych przypadkach nie przeprowadzono badań wody, po uprzednim uzgodnieniu z PPIS miejsc,

¹⁰⁵ W ilości powyżej 300 jtk w 1 ml wody, przy zalecanej wartości nieprzekraczającej 100 jtk w 1 ml w wodzie wprowadzanej do sieci wodociągowej oraz 200 jtk w 1 ml w wodzie u konsumenta.

¹⁰⁶ W ilości 2 jtk w 100 ml wody, przy dopuszczalnej wartości 0.

¹⁰⁷ Wynoszącą 123 µg/l.

¹⁰⁸ Wynoszącą 126 µg/l, przy dopuszczalnej wartości 50 µg/l.

częstotliwości oraz zakresu tych badań, co szczegółowo przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 173, 386, 725-729)

3.8. W badanym okresie nie było reklamacji i skarg złożonych w Zakładzie w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków.

(akta kontroli str. 686-687)

3.9. Spółka nie przedłożyła dokumentacji potwierdzającej przeprowadzenie kontroli w trybie art. 7 pkt 2 i art. 9 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków i nie składała zawiadomień w sprawach określonych w art. 28 ust. 1 i ust. 2 tej ustawy. Prezes wyjaśnił, że kontrole urządzeń wodociagowych prowadzone były przez inkasentów przy dokonywaniu przez nich odczytów wodomierzy oraz przez pracowników ekipy odcinającej wodę. Pracownicy ci posiadali identyfikatory i pisemne upoważnienia do m.in. przeprowadzania kontroli.

(akta kontroli str. 705-707, 750-753, 756)

3.10. Zakład nie był kontrolowany w latach 2019-2021 (I półrocze) przez Gminę Łysomice w zakresie działalności związanej ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków. W ww. okresie jedną kontrolę w Zakładzie przeprowadził PPIS. Kontrola ta przeprowadzona w 2019 r. nie wykazała nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-higienicznego wodociągu Gostkowo.

(akta kontroli str. 545-549, 552-562, 757)

3.11. Prezes wyjaśnił, że w badanym okresie Rada Nadzorcza Spółki zajmowała się sprawami związanymi ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzeniem ścieków wielokrotnie, na każdym jej posiedzeniu. Tematem zainteresowań Rady były min: straty wody, analizy złożonych wniosków taryfowych oraz korespondencja z Wodami Polskimi, negocjacje i podpisana umowa z Toruńskimi Wodociągami. M.in. z protokołu z posiedzenia Rady Nadzorczej z 9 lipca 2020 r. wynikało, że Rada wyznaczyła wyznaczono cele zarządcze na 2020 r. w tym sporządzenia harmonogramu działań, mających na celu ograniczenia strat wody oraz nadmiaru ścieków (waga 30%).

(akta kontroli str. 705-723)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zakład przekazał PPIS z opóźnieniem od 1 do 62 dni sześć spośród 13 badanych sprawozdań z badania wody, w których odnotowano przekroczenia parametrów. Zgodnie z § 6 pkt 2 lit. c rozporządzenia w sprawie jakości wody, wewnętrzna kontrola jakości wody realizowana przez przedsiębiorstwa wodociagowo-kanalizacyjne, w art. 5 ust. 1a ustawy, obejmuje informowanie właściwego państwowego powiatowego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego oraz wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o przekroczeniach wartości parametrycznych dla parametrów określonych w części B lub części C w tabeli 1 lp. 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia - w przypadku przekroczenia wartości parametrycznej < 10 jtk (NPL)/100 ml lub w części C w tabeli 1 lp. 2 i 3 lub w tabeli 2 lub części D załącznika nr 1 do rozporządzenia - w terminie nie dłuższym niż 7 dni roboczych od dnia sporządzenia cząstkowego lub całościowego sprawozdania z badań jakości wody, o którym mowa w § 10 ust. 1. Natomiast § 10 ust. 1 stanowił, że laboratoria, o których mowa w art. 12 ust. 4 ustawy, z przeprowadzonego

badania jakości wody sporządzają w momencie zakończenia badania jakości wody i uzyskania wyniku - częściowe lub całościowe sprawozdanie z badań jakości wody. Prezes wyjaśnił, że wynikało to głównie z otrzymania pocztą tradycyjną sprawozdań tych po kilku (od dziewięciu do 17) dniach od ich sporządzenia, czasem z przesłania kilku sprawozdań łącznie z fakturą za usługę.

(akta kontroli str. 651-654, 671-680, 692, 725-727, 725, 754)

Należy podkreślić, że zgodnie z ww. przepisem Zakład miał obowiązek przekazania ww. sprawozdań w terminie siedmiu dni roboczych od dnia ich sporządzenia, a nie od dnia ich otrzymania od laboratorium. W związku z tym na nim ciążył obowiązek dotrzymania tego terminu. W ocenie NIK, to Zakład winien podjąć stosowne działania w celu dotrzymania tego terminu np. poprzez zobowiązanie laboratorium do przekazania mu tych sprawozdań w formie dokumentu elektronicznego za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

2. Zakład w badanych latach 2019-2021 (I półrocze) nie uzgodnił z PPIS miejsc, częstotliwości oraz zakresu badań wody, ani też nie przeprowadzał tych badań po każdej ze 195 awarii sieci wodociągowej odnotowanych w tym okresie, co było niezgodne z § 6 pkt 7 lit a w związku z pkt.1 lit. c rozporządzenia w sprawie jakości wody.

Przepis § 6 pkt 7 lit. a ww. rozporządzenia stanowił, że wewnętrzna kontrola jakości wody realizowana przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, o której mowa w art. 5 ust. 1a ustawy, obejmuje w przypadku wystąpienia okoliczności wymienionych w pkt 1 lit. c wyznaczanie miejsca lub miejsc, częstotliwości i zakresu badania jakości wody w celu określenia spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu w uzgodnieniu z właściwym państwowym powiatowym lub państwowym granicznym inspektorem sanitarnym. Zgodnie z § 6 pkt 1 lit. c ww. rozporządzenia wynikało, że wewnętrzna kontrola jakości wody realizowana przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne obejmuje wykonywanie badań jakości wody w urządzeniach wodociągowych każdorazowo po wystąpieniu okoliczności mogących spowodować zmianę jakości wody, szczególnie jej pogorszenie, w szczególności awarii sieci wodociągowej, awarii systemu uzdatniania wody, wymiany sieci wodociągowej, oddania do użytku nowego odcinka sieci wodociągowej, powodzi, intensywnych opadów, suszy lub w przypadku zdarzenia radiacyjnego - w uzgodnieniu z państwowym wojewódzkim inspektorem sanitarnym. Prezes wyjaśnił, że badań tych nie uzgadniano z PPIS i ich nie przeprowadzano, ponieważ były to awarie krótkotrwałe, a po naprawie następowało płukanie sieci.

(akta kontroli str. 173, 386, 725-729)

OCENA CZĄSTKOWA

Zakład prowadził nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę m.in. poprzez systematyczne sprawdzanie w ramach kontroli wewnętrznej jakości wody, a także poprzez kontrolę urządzeń wodociągowej. W związku z tym zlecał badania jakości wody uprawnionym to tego laboratoriów, a po stwierdzeniu przekroczenia parametrów wody, podejmował niezwłocznie działania do przywrócenia wymaganej jej jakości. Nie wywiązał się jednakże, w badanym okresie, z obowiązku wykonania badań wody po awariach sieci wodociągowej. Zakład nie prowadził monitoringu sieci, jednak wynikało to z braku możliwości finansowych na jego zainstalowanie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

NIK zauważa, że do końca 2020 r. w Zakładzie nie prowadzono rejestru awarii, co mogło uniemożliwiać rzetelne i wiarygodne stwierdzenie ich ilości i skutków

Wnioski

1. Przeprowadzenie badania wody surowej pobieranej z gminnych ujęć wody, stosownie do terminów określonych w pozwoleniach wodnoprawnych.
2. Przeprowadzenie ponownej legalizacji wodomierza służącego do pomiaru wody surowej na SUW Świerczyny.
3. Terminowe przekazywanie państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu sprawozdania z badania jakości wody.
4. Przeprowadzenie badania wody każdorazowo po wystąpieniu awarii na sieci wodociągowej, po uprzednim uzgodnieniu z państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym.
5. Dostosowanie ewidencji księgowej do wymogów określonych w art. 20 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.
6. Przeprowadzanie analiz odprowadzanych wód popłucznych w zakresie określonym w pkt I ppkt 2 pozwolenia wodnoprawnego.
7. Wykonywanie przeglądów sieci wodociągowej i kanalizacyjnej zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 2 Prawa budowlanego.
8. Podjęcie działań organizacyjnych mających na celu uzyskanie wiarygodnych danych niezbędnych do rzetelnego wypełnienia i przekazywania sprawozdania M-06.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, 24 września 2021 r.

Kontroler
(-) Karol Sobieszczyk
główny specjalista
kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p.o. Dyrektor
(-) Tomasz Sobecki